

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

©2020 БОНДАРЕВСЬКА К. В.

УДК 331.5.024.5
JEL: J08; J21; J38; J88

Бондаревська К. В. Стратегія забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України: напрями розробки та реалізації

У статті визначено напрями розробки та реалізації стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України з урахуванням сучасного стану сфери праці та зайнятості. Зокрема, визначено основні структурні елементи стратегії, серед яких її мета та завдання; суб'єкти, об'єкт і предмет; основоположні принципи стратегії; характеристика та оцінка зовнішніх і внутрішніх загроз соціальній безпеці на ринку праці (зокрема, за допомогою SWOT-аналізу); критерії та індикатори соціальної безпеки на ринку праці; пріоритетні напрями, заходи та механізми щодо забезпечення соціальної безпеки на ринку праці з урахуванням її багаторівневості. Обґрунтоване авторське бачення концепції багаторівневої стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України та охарактеризовано пріоритетні напрями її реалізації на державному рівні. Серед стратегічних пріоритетів визначено напрями та заходи державної політики, які сприятимуть нейтралізації ключових загроз і негативних явищ на національному рівні. Зокрема, охарактеризовано заходи, які сприятимуть досягненню ключових цілей щодо забезпечення соціальної безпеки на ринку праці: збалансованості його розвитку; детінізації сфери зайнятості; зниження безробіття, перш за все серед найменш конкурентоспроможних категорій робочої сили – молоді та осіб старшого віку; зростання рівня оплати праці та трудових доходів населення. У результаті впровадження запропонованих заходів очікується покращення стану соціальної безпеки на ринку праці, що буде мати вираження у зростанні рівня збалансованості ринку праці; зменшенні масштабів прояву ключових загроз його розвитку, серед яких неформальна зайнятість, поширення безробіття, низький рівень реальної оплати праці; а також у забезпеченні підвищення рівня доходів і добробуту населення України.

Ключові слова: соціальна безпека, ринок праці, стратегія, пріоритети, збалансованість ринку праці, соціальна безпека на ринку праці.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-238-244>

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Бондаревська Ксенія Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та управління національним господарством, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: Kseny-8888@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8683-6834>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2977220/kseniia-bondarevska/>

UDC 331.5.024.5
JEL: J08; J21; J38; J88

Bondarevska K. V. Strategy for Ensuring Social Security in the Labor Market of Ukraine: Directions of Development and Implementation

The article defines the directions of development and implementation of the strategy for ensuring social security in the labor market of Ukraine, taking into account the current state of the sphere of labor and employment. In particular, the main structural elements of the strategy are defined, including its purpose and objectives; subjects, object and subject matter; fundamental principles of strategy; characteristics and assessment of both external and internal threats to social security in the labor market (in particular, by means of SWOT analysis); criteria and indicators of social security in the labor market; priority directions, measures and mechanisms for ensuring social security in the labor market, taking into account its multilevelness. The author's own vision of the concept of a multilevel strategy for ensuring social security in the labor market of Ukraine is substantiated and the priority directions of its implementation at the State level are characterized. Among the strategic priorities are defined the directions and measures of public policy that will contribute to the neutralization of major threats and negative phenomena at the national level. In particular, measures have been characterized that will contribute to the achievement of key goals for ensuring social security in the labor market: balance of its development; deshadowing of employment; reducing unemployment, primarily among the least competitive categories of the workforce – young people and older people; increase in the level of remuneration and labor incomes of the population. As result of the implementation of the proposed measures, it is expected to improve the state of social security in the labor market, which will have an expression in the growth of the level of balance of the labor market; reducing the scale of the manifestation of major threats to its development, including informal employment, the spread of unemployment, low level of real wages; as well as in ensuring the increase in income and welfare of the population of Ukraine.

Keywords: social security, labor market, strategy, priorities, labor market balance, social security in the labor market.

Fig.: 1. **Bibl.:** 9.

Bondarevska Kseniia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Management of National Economy, Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: Kseny-8888@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8683-6834>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2977220/kseniia-bondarevska/>

На сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин особливого значення набуває забезпечення стану захищеності інтересів населення в питаннях зайнятості та оплати праці, що

має своє вираження в досягненні відповідності попиту та пропозиції робочої сили, а також установленні такого рівня оплати праці, який сприятиме відтворенню трудового потенціалу та враховуватиме прин-

цип соціальної справедливості з метою підвищення рівня життя населення і мотивації до продуктивної діяльності. Все це вбачається можливим лише за умови ефективної державної, регіональної, корпоративної політики, а також при посиленні здатності інститутів ринку праці до протистояння наявним загрозам і небезпекам, які мають місце в умовах нестабільності та невизначеності економічного середовища.

Дослідження основних показників і характеристик соціальної безпеки на ринку праці України засвідчує наявність суттєвих загроз, які спричиняють поширення деструктивних явищ у сфері праці та зайнятості, зокрема в контексті значних масштабів неформальної зайнятості, молодіжного безробіття, а також низького, порівняно з провідними країнами світу, рівня оплати праці та зниження реальної заробітної плати, що не забезпечує задоволення першочергових потреб населення та знижує його купівельну спроможність. Саме тому постає об'єктивна необхідність у розробці та впровадженні стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці, що включає відповідні напрями та заходи на всіх її рівнях: держави, регіону, суб'єктів господарювання.

Вивченню стратегічних аспектів соціально-економічних явищ приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. Зокрема, вчені М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, Г. Мінцберг надають детальне визначення поняттю «стратегія»; І. Ансофф визначає її характерні риси. Вітчизняні дослідники Л. Г. Липич, Н. О. Грицюк узагальнюють підходи до визначення стратегії та виокремлюють авторську думку; Л. В. Страшинська визначає поняття економічної стратегії; Д. А. Ломоносов визначає відмінності стратегії від тактики та оперативних дій; О. А. Дороніна надає широке визначення стратегії на державному рівні, зокрема в контексті антикризової політики [1–4]. Також слід відзначити роботи науковців О. Г. Сидорчук та О. М. Поплавської, присвячених визначенню стратегічних напрямів забезпечення соціальної безпеки; Л. В. Шаульської та М. О. Кримої, які визначають особливості сучасного ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу [5–7]. Враховуючи значний науковий доробок провідних вчених-економістів, варто зазначити, що розв'язання проблемних аспектів забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України за допомогою розробки та реалізації відповідної стратегії потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення напрямів розробки та реалізації стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України.

Складовою процесу визначення пріоритетних напрямів і заходів щодо забезпечення соціальної безпеки на ринку праці в рамках вищенаведеної стратегії є врахування нещодавно прийнятих стратегічних документів, які формують бачення економічного розвит-

ку України на перспективу. Так, 6 листопада 2020 р. Мінекономіки та Мінсоцполітики було презентовано результати економічного аудиту країни та вектори економічного розвитку до 2030 р., що служитиме основою формування Національної економічної стратегії – 2030. Окремий розділ даного програмного документа присвячений якості життя, що з-поміж інших важливих питань визначає необхідність досягнення стратегічних цілей у сфері зайнятості й оплати праці, зокрема підвищення показника зайнятості населення віком 20–64 роки; скорочення частки молоді (віком 14–35 років), яка не працює, не навчається та не набуває професійних навичок; підвищення співвідношення середнього розміру пенсії та середньої заробітної плати в економіці; досягнення рівня доходів і соціальних виплат не нижче за середньоевропейський рівень [8, с. 333]. Згідно з векторами економічного розвитку – 2030 однією з важливих складових секторального піднапрямку «Соціальна політика» є ефективна політика зайнятості, що передбачає створення умов для професійного навчання упродовж життя та збільшення рівня конкурентоспроможності осіб на ринку праці, а також сприяння детінізації зайнятості.

Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020 було введено в дію Рішення Ради національної безпеки і оборони України про Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», у рамках якої безпека людини проголошується найвищою соціальною цінністю держави. Одним із пріоритетних напрямів даної Стратегії є розвиток людського капіталу шляхом модернізації освіти і науки, охорони здоров'я, культури, а також соціального захисту [9]. Зокрема, враховується необхідність:

- ✦ створення робочих місць;
- ✦ модернізації системи освіти через приведення освітніх стандартів до потреб суспільства та світових практик;
- ✦ створення умов культурного та спортивного розвитку;
- ✦ забезпечення гендерної рівності в реалізації трудового потенціалу;
- ✦ зростання добробуту населення;
- ✦ створення умов для підвищення рівня народжуваності та зниження смертності;
- ✦ удосконалення системи охорони охорону здоров'я;
- ✦ забезпечення інклюзивності та рівних прав і можливостей для осіб з інвалідністю тощо.

У перспективі найближчих 6 місяців очікується розробка проекту Стратегії людського розвитку, однією зі складових якої є питання розвитку ринку праці. Саме тому вважаємо за доцільне визначення ключових положень стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці як доповнення до Стратегії людського розвитку. Визначаючи *стратегію забез-*

печення соціальної безпеки на ринку праці, вважаємо її багаторівневою програмою дій довгострокового характеру щодо забезпечення стану захищеності інтересів населення у сфері зайнятості та оплати праці в умовах нестабільності та невизначеності економічного середовища з урахуванням принципу соціальної справедливості, що має на меті подолання загроз розвитку ринку праці та забезпечення високого рівня доходів і добробуту населення.

Так, у процесі розробки та подальшого впровадження стратегії необхідним є визначення її структурних компонентів, серед яких:

- ✦ мета і завдання;
- ✦ визначення суб'єктів, об'єкта та предмета;
- ✦ висвітлення основоположних принципів стратегії;
- ✦ характеристика та оцінка зовнішніх і внутрішніх загроз соціальній безпеці на ринку праці (зокрема, за допомогою SWOT-аналізу);
- ✦ критерії та індикатори соціальної безпеки на ринку праці;
- ✦ пріоритетні напрями, заходи та механізми щодо забезпечення соціальної безпеки на ринку праці з урахуванням її багаторівневості.

На нашу думку, метою стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці є подолання загроз розвитку ринку праці та забезпечення високого рівня доходів і добробуту населення на рівні держави, регіону та суб'єктів господарювання. Конкретизуючи мету, слід визначити завдання, серед яких:

- ✦ досягнення збалансованого розвитку ринку праці за допомогою максимально можливого урівноваження попиту та пропозиції робочої сили;
- ✦ нейтралізація загрози поширення неформальної зайнятості;
- ✦ нейтралізація загрози поширення безробіття серед молоді та осіб старшого віку за допомогою використання сильних сторін і мінімізації впливу слабких сторін цих вікових категорій населення;
- ✦ підвищення ефективності організації оплати праці, що сприятиме нейтралізації загрози зниження реальних доходів населення.

Суб'єктами забезпечення соціальної безпеки на ринку праці є: органи державної влади, регіональні органи влади та місцевого самоврядування, роботодавці та наймані працівники.

Об'єкт стратегії являє собою соціальну безпеку на ринку праці на рівні держави, регіону, суб'єктів господарювання.

Предметом стратегії слід відзначити сукупність характеристик, індикаторів, критеріїв, принципів і пріоритетних напрямів, що формують стан захищеності інтересів населення на ринку праці.

Головною умовою ефективності стратегії як та етапі розробки, так і на етапі її впровадження, є врахування основоположних принципів, які сприятимуть досягненню поставленої мети і завдань. Серед них:

- ✦ *соціальна справедливість* (на практиці даний принцип має своє вираження в необхідності забезпечення справедливої соціальної диференціації доходів населення, що буде визначати не лише зростання матеріального добробуту, а й соціального статусу того чи іншого індивіда);
- ✦ *комплексність* (лише комплексна взаємодія всіх структурних елементів державної політики буде мати позитивний синергетичний ефект);
- ✦ *багатоваріантність*, яка визначає наявність декількох варіантів (сценаріїв) розвитку подій;
- ✦ *цілеспрямованість*, що передбачає орієнтацію на поставлену стратегічну мету за допомогою виконання зазначених напрямів і заходів;
- ✦ *індикація*, що визначає наявність ключових показників (індикаторів) соціальної безпеки на ринку праці, які надають можливість проведення оцінки її стану/рівня;
- ✦ *ефективність*, що характеризує оптимальне співвідношення очікуваних результатів і витрачених ресурсів;
- ✦ *пріоритетність* – визначення першочергових, найбільш важливих за даних соціально-економічних умов напрямів стратегії;
- ✦ *партнерство всіх суб'єктів соціальної безпеки на ринку праці*, зокрема держави, роботодавців, найманих працівників щодо її забезпечення.

З метою подальшого формування стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці необхідна оцінка чотирьох основних варіантів, що надають результати SWOT-аналізу:

- ✦ комбінація сильних сторін і можливостей (СМ), що дозволить задіяти перспективні можливості за рахунок використання сильних сторін;
- ✦ комбінація сильних сторін і загроз (СЗ), що надасть можливість визначити ті сильні сторони, за допомогою яких можна ці загрози нейтралізувати;
- ✦ комбінація слабких сторін і можливостей (СЛМ), що має на меті використання можливостей задля подолання наявних слабких сторін;
- ✦ комбінація слабких сторін і загроз (СЛЗ), що визначить ті слабкі сторони, які треба подолати з метою недопущення значних загроз.

Важливим кроком на шляху розробки стратегії є визначення критеріїв та індикаторів її реалізації. До індикаторів стимулюючого впливу, зростання яких має позитивне значення для соціальної безпеки на ринку праці, слід віднести:

1. У межах критерію збалансованості ринку праці: коефіцієнт співвідношення попиту та пропозиції (значення якого мають зростати в перспективі та наближатися до 1); коефіцієнт співвідношення прийнятих і звільнених працівників (значення якого також мають зростати в перспективі та наближатися до 1).
2. У межах критерію стану зайнятості: рівень економічної активності населення; рівень зайнятості населення; коефіцієнти стабільності кадрів, постійності кадрового складу, закріпленості персоналу на рівні підприємств та організацій; питома вага молоді та осіб старшого віку в структурі персоналу.
3. У межах критерію стану організації оплати праці: середньомісячна заробітна плата; індекс реальної заробітної плати; індекс номінальної заробітної плати; співвідношення середньомісячної заробітної плати та прожиткового мінімуму; співвідношення обсягів заробітної плати до обсягів соціальних допомог та інших одержаних поточних трансфертів; співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати.

Щодо висвітлення особливостей оцінки індикаторів дестимулюючого впливу, варто зауважити, що їх збільшення може призвести до поглиблення негативних явищ і процесів. Саме тому за підсумками впроваджених в рамках стратегії напрямів та заходів значення цих індикаторів мають знижуватися. Серед них:

1. У межах критерію збалансованості ринку праці: навантаження зареєстрованих безробітних на одну вакансію; коефіцієнт плінності кадрів на рівні підприємств та організацій.
2. У межах критерію стану зайнятості: рівень безробіття; рівень молодіжного безробіття; рівень неформальної зайнятості.
3. У межах критерію стану організації оплати праці: співвідношення заборгованості із виплати заробітної плати до фонду оплати праці; індекс Кейтця; співвідношення наявного доходу населення до ВВП/ВРП; питома вага працівників, які отримують зарплату нижче середнього рівня; питома вага працівників, які отримують мінімальну заробітну плату.

Саме на зміну вищезазначених індикаторів та критеріїв мають бути спрямовані пріоритетні напрями, конкретні заходи та механізми забезпечення соціальної безпеки на ринку праці. Враховуючи необхідність формування стану захищеності інтересів населення у сфері зайнятості та оплати праці, необхідне визначення відповідних пріоритетів стратегії, які беруться до уваги при плануванні конкретних заходів, а також ресурсного забезпечення (нормативно-правового, фінансового, трудового, інформаційного, нау-

ково-методичного тощо) та інструментарію стратегії, що враховує сукупність законодавчих, організаційно-економічних, програмних, методичних та інших інструментів, що застосовуються в процесі реалізації запланованих напрямів щодо забезпечення соціальної безпеки в контексті розвитку ринку праці. Усі вищезазначені структурні елементи стратегії формують очікуваний результат від її імплементації, що має своє вираження у зростанні рівня збалансованості ринку праці, нейтралізації ключових загроз розвитку ринку праці, забезпеченні високого рівня доходів і добробуту населення на рівні держави, регіонів, суб'єктів господарювання. Важливою характеристикою авторської стратегії є розробка її елементів та визначення механізмів реалізації на всіх рівнях соціальної безпеки на ринку праці: держави, регіонів, суб'єктів господарювання (рис. 1). Процедура формування та впровадження стратегії передбачає послідовність таких етапів:

1. Підготовчий етап включає в себе актуалізацію наявної проблеми та важливості створення стратегії, а також формування робочої групи (команди), яка буде займатися її розробкою.
2. Аналітичний етап є одним із найбільш трудомістких, оскільки має на меті збір та аналіз необхідної інформації задля діагностики поточного стану соціальної безпеки на ринку праці, а також проведення оцінки зовнішніх і внутрішніх загроз.
3. Етап розробки та опису структурних елементів стратегії являє собою визначення та характеристику мети, завдань, суб'єктів, об'єкта та предмета стратегії, її принципів, критеріїв та індикаторів, інструментарію, ресурсного забезпечення, пріоритетів, стратегічних напрямів та очікуваного результату.
4. Планування термінів, виконавців, ресурсів та результатів передбачає визначення періоду дії стратегії, конкретизацію необхідних ресурсів, закріплення відповідальних за її реалізацію суб'єктів і виконавців, деталізацію прогнозованого результату в кількісному та якісному вираженні.
5. Етап планування заходів та механізмів їх реалізації являє собою створення конкретного плану заходів щодо реалізації стратегії, який буде подаватися на розгляд і затвердження органів державної/регіональної влади та керівництва підприємств або організацій. Крім того, на цьому етапі проводиться характеристика механізмів практичного впровадження стратегії.
6. Затвердження плану заходів є першим кроком до реалізації стратегії. Саме з цього моменту починається виконання запланованих завдань, які сприятимуть досягненню поставленої мети та отриманню бажаного результату.

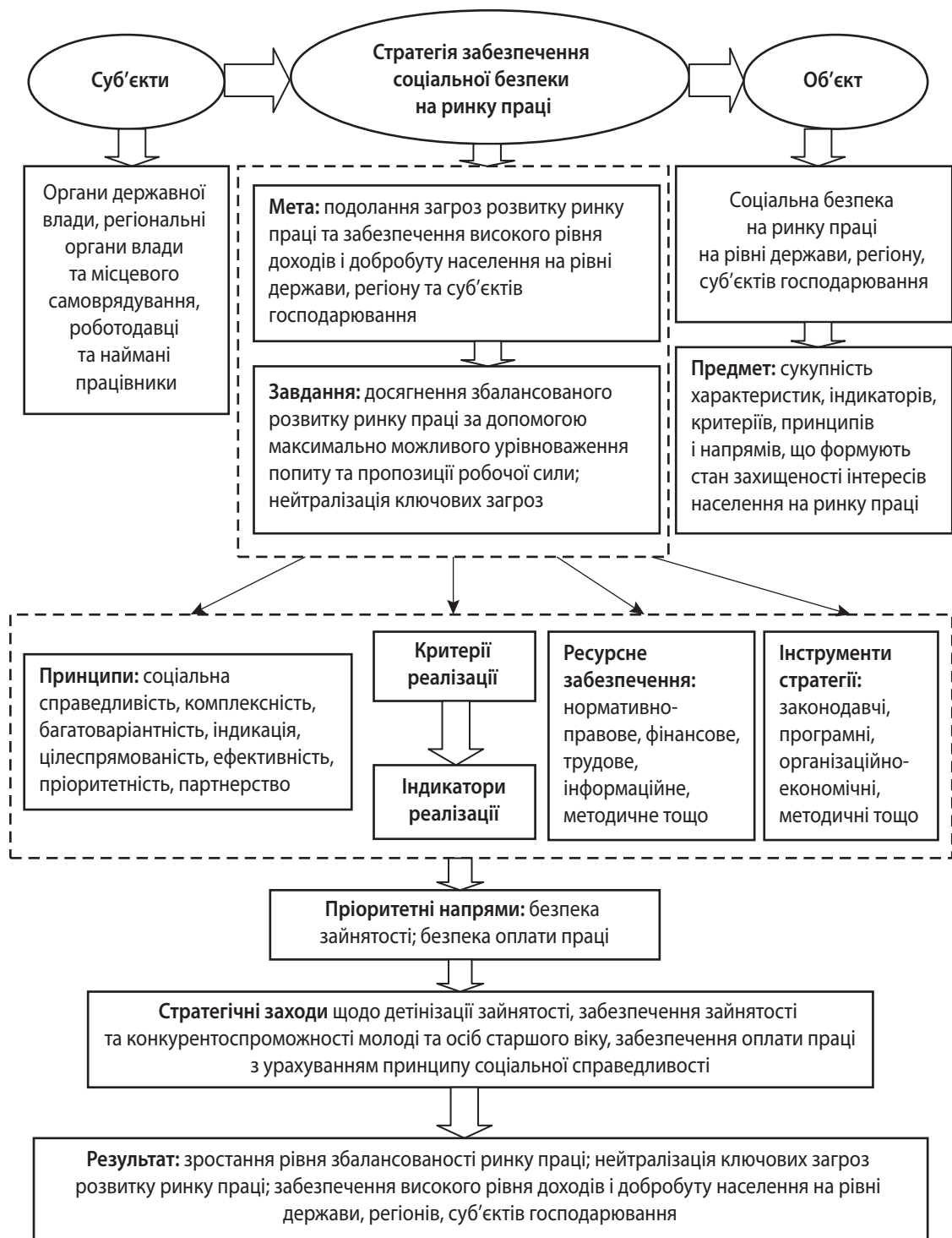

Рис. 1. Концепція багаторівневої стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України

Джерело: авторська розробка.

7. Своєрідним продовженням попереднього етапу може бути *затвердження додаткових програм і проектів*, що були розроблені в рамках стратегії та визначають комплекс заходів за окремими стратегічними напрямками або спрямовані на нейтралізацію конкретної загрози соціальної безпеці на ринку праці.
8. *Виконання запланованих заходів* передбачає практичну реалізацію затверджених напрямів

дій задля досягнення стратегічної мети та завдань.

9. *Моніторинг і контроль виконання заходів* є запорукою їх ефективності, що визначає необхідність порівняння індикаторів соціальної безпеки на ринку праці до та після проведених заходів.

Таким чином, процедура створення та впровадження стратегії враховує послідовне проходження

дев'яти етапів, при цьому етапи 1–5 характеризують процес її розробки, етапи 6–9 – реалізацію.

Зупинимося на стратегічних заходах, які покликані забезпечити досягнення цілей державної стратегії, більш детально. Своєрідним орієнтиром є формування державної стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України, що враховує пріоритетні напрями та заходи державної політики, які сприятимуть нейтралізації ключових загроз і негативних явищ на національному рівні, серед яких вважаємо за доцільне визначити такі:

- 1) *Ціль № 1 – збалансованість розвитку ринку праці*, заходи в межах досягнення якої включають: удосконалення нормативно-правової бази у сфері праці та зайнятості, підприємництва, оподаткування; стимулювання розвитку підприємництва; збалансування галузевої, територіальної, освітньо-професійної структури попиту та пропозиції робочої сили за допомогою механізмів трудової мобільності.
- 2) *Ціль № 2 – детінізація ринку праці*, що передбачає: посилення контролю за дотриманням трудового та податкового законодавства; підвищення якості адміністрування податків і соціальних внесків; розвиток нестандартних форм зайнятості; інформаційно-консультаційну роботу; моніторинг неформального ринку праці.
- 3) *Ціль № 3 – зниження безробіття серед молоді та осіб старшого віку*, що має враховувати заходи, спрямовані на: розвиток молодіжного підприємництва за рахунок податкових і грошово-кредитних механізмів підтримки; дуальну та неформальну освіту; ефективну взаємодію сфер освіти та бізнесу; інформаційні заходи для молоді щодо реального стану ринку праці та функціонування бізнес-сфери; навчання упродовж життя.
- 4) *Ціль № 4 – зростання рівня оплати праці та трудових доходів населення*, що включає заходи щодо підвищення мінімальних соціальних стандартів; посилення відповідальності за несвоєчасну виплату заробітної плати; регулювання диференціації доходів населення; своєчасної індексації зарплат; детінізації оплати праці; стабілізації інфляційних процесів; покращення інвестиційного клімату.

ВИСНОВКИ

Основою стратегії забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України є обґрунтування пріоритетних напрямів і заходів, імплементація яких буде забезпечувати підвищення рівня збалансованості кон'юнктури ринку праці та нейтралізацію ключових загроз його безпеки. Відповідні заходи мають визначатися на всіх рівнях забезпечення соціальної

безпеки на ринку праці, що враховує необхідність комплексний характер дій і можливість отримання синергетичного ефекту. Серед першочергових стратегічних цілей слід виділити:

- ✦ збалансований розвиток ринку праці;
- ✦ детінізацію сфери зайнятості за допомогою комплексу заходів нормативно-правового, регулятивного, адміністративного, стимулюючого, економічного, соціального та інформаційного характеру;
- ✦ зниження безробіття, зокрема серед найбільш вразливих на ринку праці категорій робочої сили – молоді та осіб старшого віку;
- ✦ зростання рівня оплати праці та трудових доходів населення, що передбачає нейтралізацію загрози зниження реальної заробітної плати та поширення бідності.

У результаті впровадження запропонованих пріоритетів очікується покращення стану соціальної безпеки на ринку праці, що буде мати вираження у: зростанні рівня збалансованості ринку праці; зменшенні масштабів прояву ключових загроз його розвитку, серед яких неформальна зайнятість, поширення безробіття, низький рівень реальної оплати праці; а також у забезпеченні підвищення рівня доходів і добробуту населення України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ліпич Л. Г., Грицюк Н. О. Підходи до визначення поняття Стратегія. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 8. С. 131–134. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2013/38.pdf
2. Страшинська Л. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення економічної стратегії як категорії економічної науки. *Продуктивні сили і регіональна економіка*. 2007. Ч. 1. С. 52–59. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12002/1/Theoretical.pdf>
3. Ломоносов Д. А. Сутність поняття «стратегія» та його відмінності від тактики та оперативних дій. *Економічні інновації*. 2011. Вип. 45. С. 156–160. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67073/22-Lomonosov.pdf?sequence=1>
4. Дороніна О. А. Стратегія антикризової кадрової політики в системі забезпечення гідної праці в Україні: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.07. Донецьк, 2014.
5. Сидорчук О. Г. Стратегія соціальної безпеки України: послідовність формування та напрями реалізації. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 176–183. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-176-183>
6. Поплавська О. М. Стратегія соціальної безпеки України в умовах глобалізаційних змін. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2015. № 2. С. 137–142.
7. Шаульська Л. В., Кримова М. О. Стан ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу регіону. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2018. № 2. С. 23–32.

8. Вектори економічного розвитку 2030 / Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/>
9. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

REFERENCES

- Doronina, O. A. "Stratehiia antykrizovoi kadrovoi polityky v systemi zabezpechennia hidnoi pratsi v Ukraini" [Strategy of Anti-crisis Personnel Policy in the System of Ensuring Decent Work in Ukraine]: *dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.07*, 2014.
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
- Lipych, L. H., and Hrytsiuk, N. O. "Pidkhody do vyznachen- nia poniattia Stratehiia" [Approaches to the Defini- tion Strategy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8 (2013): 131-134. http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2013/38.pdf
- Lomonosov, D. A. "Sutnist poniattia «stratehiia» ta yoho vidminnosti vid taktyky ta operatyvnykh dii" [Conception of the Strategy and its Differences from the Tactics and Operational Actions]. *Ekonomichni inovatsii*, is. 45 (2011): 156-160. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67073/22-Lomonosov.pdf?sequence=1>
- Poplavska, O. M. "Stratehiia sotsialnoi bezpeky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh zmin" [Social Security Strategy of Ukraine under Challenges of Globaliza- tion]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, no. 2 (2015): 137-142.
- Shaulska, L. V., and Krymova, M. O. "Stan rynku pratsi v kon- teksti stratehii rozvytku liudskoho kapitalu rehionu" [Labour Market in the Strategy of the Region's Human Capital Development]. *Rynok pratsi ta zainiatist nase- lennia*, no. 2 (2018): 23-32.
- Strashynska, L. V. "Teoretyko-metodolohichni pidkhody do vyznachen- nia ekonomichnoi stratehii yak katehorii ekonomichnoi nauky" [Theoretical and Methodologi- cal Approaches to Defining Economic Strategy as a Cat- egory of Economic Science]. *Produktyvni syly i rehional- na ekonomika*, part 1 (2007): 52-59. <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12002/1/Theoretical.pdf>
- Sydorchuk, O. H. "Stratehiia sotsialnoi bezpeky Ukrainy: poslido- vnist formuvannia ta napriamy realizatsii" [The Social Security Strategy of Ukraine: Sequence of For- mation and Implementation Directions]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2019): 176-183. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-176-183>
- "Vektory ekonomichnoho rozvytku 2030 / Natsionalna ekonomichna stratehiia 2030" [Vectors of Economic Development 2030 / National Economic Strategy 2030]. <https://nes2030.org.ua/>